

GAÁL SZILVIA

Az élet elleni bűncselekmények a Csemegi-kódex tükrében

Bevezető gondolatok

Kutatásom során a 20. század első harmadában a régióban elkövetett egyes élet elleni bűncselekmények dogmatikai kérdéseire igyekeztem választ találni. Vizsgálódásom alapját a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltárának VII. 2/b állagába tartozó esetekből megismerhető ítélkezési gyakorlat képezte, amelyet az 1878:V. tc. normaszövegének rendelkezését alapul véve értelmeztem. A vonatkozó peranyagot bűncselekmény típusonként dolgoztam fel, különös hangsúlyt fektetve az emberölés alap- valamint minősített és privilegizált eseteinek elemzésére. Az esetek feldolgozása során különös tekintettel voltam az elkövető személyes körülményeire, az indító tényezőkre, illetve az elkövető és sértett viszonyára. Úgy vélem ennek kiemelkedő jelentősége van az élet elleni bűncselekmények vizsgálata körében, mert bár minden bűncselekmény elítélendő, az emberi élet kioltására irányuló cselekmények az embertől elképzelhető legszélsőségesebb, a közerkölcs számára is elfogadhatatlan tettek. Ezeket pedig csak akkor érthetjük meg igazán, ha részletesen tanulmányozzuk a vádlott helyzetét, személyes körülményeit, lelki állapotát, hiszen csak ezek ismeretében világosodhat meg, hogy mi indította az egyént egy embertársa megölésére.

A jogi tárgy sajátosságai

Az emberi élet az egyik leginkább védett jogi tárgy. Az ellene irányuló bűncselekmények az elkövetés közegétől függetlenül vitathatatlanul a súlyosabb bűncselekmények közé tartoztak, tartoznak. Az egyes cselekmények megítélését azonban rengeteg eseti körülmény befolyásolhatja. Két bűncselekményt, még ha azok első pillantásra hasonlóak is tűnik, soha nem vehetünk azonosnak. Csak az egyes esetek tényállási elemeit összevetve juthatunk absztrakt következtetésekre. Kriminológiai szempontból vizsgálva a jogi tárgy ellen intézett támadásokat, megállapíthatjuk, hogy pusztán jogi eszközökkel nem lehet kellően hatékony az ellenük való fellépés. A büntetőjog ezen cselekményeknek pusztán a megnyilvánulásait igyekszik kezelni,

nem pedig a probléma, a jelenség valódi okát. Azonban „*A politika még nem váltott föl a jogot, csak melléje szegődött. Előkészíti, ihleti és kiegészíti. A criminalitás elleni csatában előőrs és hátvéd: a hadtest maga a büntetőjogból sorakozik.*”¹

Az általam feldolgozott peranyagban különböző emberi élet ellen irányuló bűncselekményeket vizsgáltam. Ezek között emberölés, annak kísérlete, gyermekölés, illetve magzatelhajtás, valamint ezek különböző változatai voltak többségben.

Motívumok

A motívum feltárásának szempontjából a tényállás tárgyi elemeinek vizsgálata elhanyagolható, a hangsúly az alanyi oldalra helyezendő.² Az élet elleni bűncselekmények elkövetői számára az indíttatást általában valamilyen emberi konfliktusból származó speciális lelki állapot, beszűkült, elvakult gondolkodás szüli.

Ez a tétel nem pusztán az erős felindulásban elkövetett emberölések elkövetőire igaz, bár kétségtelenül ezekben az esetekben a legnyilvánvalóbb. Ilyenkor az egészséges lélektani alapon álló egyén tudati állapota egy történés, cselekmény hatására, óhatatlanul eltorzul egy rövidebb időre. Ezen időtartam alatt, tehát a kiváltó ok felmerülésétől számított igen rövid időn belül, rögtönösen követi el a végzetes cselekményt.

Azonban az előre megfontolt szándékkal elkövetett emberölések esetében sem tagadható az elkövető speciális lélektani állapota. Ilyen esetekben általában hosszabb idő alatt felgyülemlett sérelmek jelentik az alapot, amire támaszkodva az elkövető hosszabb tervezési folyamat után követi el a gyilkosságot. Emellett a célzatos emberölések is ebbe a körbe sorolandóak, például ha az elkövető nyereségvágyból cselekszik.³ Tagadhatatlannak tartom, hogy az ilyen elkövetők tudati állapota sem mondható épnek.

Motívum alatt egyaránt érhetjük a célba vett eredmény képzetét, az általa felébresztett negatív hajlamot, valamint az elkövető lelki sajátosságait is.⁴ E tényezőket kell tehát főként szem előtt tartani az alanyi oldal elemzése során az elkövetés indíttatásának feltárásához. Az alanyi oldal vizsgálata szempontjából a sikeresen befejezett szándékos emberölés és az emberölés kísérlete között nincs lényegi különbség. Az elkövető akaratának szempontjából a két eset nem tér el, szándéka ugyan arra irányul, az alanyi oldal tényállási elemei azonosak. Az akarat elhatározása pedig szubjektív lelki folyamatként fogható fel, melynek külvilágban való megnyilvánulását a tudatosan kitűzött célokra irányuló magatartás jelenti.⁵ A két eset közötti rele-

---

¹DOLESCHALL Alfréd: A svájci, osztrák, és német büntetőjavaslatok, Magyar Jogászegyleti Értekezések 1910. 1.kötet 8. füzet. 56.

²FINKEY Ferenc: Motívumok értékesítése a legújabb büntetőtörvényjavaslatokban, Magyar Jogászegyleti Értekezések. Bp. 1910 okt. 10. füzet 23.

³Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára (továbbiakban MNL HBML) VII. 2/b. 43. d. B I 1954/91.

⁴FINKEY Ferenc: A motívumok tana a büntetőjogban, Magyar Jogászegyleti Értekezések 27. kötet 4. füzet. Bp., 1903. 17.

⁵BLASKÓ Béla: Szándékosság: hol a beszámítási képesség helye? Börtönügyi szemle, 1994. (13) 4. sz. 1–7.

váns különbség az eredményben, illetve annak elmaradásában áll. Angyal Pál felfogásában az indíttatás vizsgálata során kiemelt jelentősége van az eredményképzetnek - függetlenül annak tényleges vagy pusztán eshetőleges megvalósulásától. Optimális esetben ugyanis egy negatív kihatású cselekmény elkövetőjét a magatartásával ok-okozati összefüggésben bekövetkező eredmény képzetének kellene visszatartó motívumként szolgálnia.⁶ Az eredményképzet visszatartó ereje belső vívódáshoz vezethet, ami az akarat-elhatározást nehezíti; lélektanilag tehát a motívumok mellett ellenmotívumok is jelentkeznek.⁷ Ez az elhatárolás azonban nem ebben a témában vizsgálendő. Az általam vizsgált vonatkozó esetekben a leggyakoribb motívumok a passzív alany magatartásából fakadó sértettség illetve az ennek nyomán kialakuló bosszúvágy voltak.

Emberölés elkövetőjének és sértettjének viszonya

A motívum megértéséhez elengedhetetlen tényállások elemzése során a sértett és az elkövető közötti kapcsolat vizsgálata. Gyakorta a sértett semmibe vevő, durva, tiszteletlen magatartása miatt kialakult szóváltást követően következett be az emberölés. Hasonló okok vezettek egy 1922-ben történt esethez is, amikor az elkövető saját mostohafiával végzett.⁸ A köztük lévő viszony régen megromlott, a fiú magatartása tolerálhatatlanná vált, ami az elkövetőből ilyen szélsőséges reakciót váltott ki. A férfi erős felindulásban elkövetett emberölésért felelt, enyhítő körülményként értékelve büntetlen előéletét és a részletekbe menő beismerő vallomását. Egy másik esetben egy a frontról visszatérő férj akasztotta fel a saját feleségét, miután tudomására jutott, hogy távollétében az asszony erkölcstelen életmódot folytatott.⁹ Előfordult továbbá olyan eset is, amikor kocsmai verekedés fajult dulakodássá, majd emberöléssé.¹⁰ Az elkövető ekkor eredménytelenül hivatkozott jogos védelmi helyzetre, mivel az ellene intézett támadás, ami kódobálás formájában nyilvánult meg, és az ő tette közel sem álltak arányban egymással. A feldolgozott esetkörben megjelent olyan eset is, amelyben az elkövető saját anyját ölte meg előre megfontolt szándékkal.¹¹ A terhelt erkölcsi romlottságára utalt az elkövetés különösen kegyetlen jellege is. Tudatának és elmeállapotának torzultsága azonban nem érte el azt a szintet, ami a beszámítást kizárta vagy akár csak korlátozta volna. Így minősített esetű emberölésért felelt a bíróság előtt.

Magzatelhajtás, gyermekölés, gyermekkítétel

⁶FINKEY Ferenc: A magyar anyagi büntetőjog jelen állapota, Bp., 1923.

⁷FINKEY Ferenc: i. m., 1903.

⁸MNL HBML VII. 2/b. 46. d. B I 946/18.

⁹MNL HBML VII. 2/b. 36. d. B V. 139/9.

¹⁰MNL HBML VII. 2/b. 39. d. B 49/22.

¹¹MNL HBML VII. 2/b. 45. d. B I 517/8.

Az élet elleni bűncselekmények sajátos csoportját jelenti a magzatelhajtás, a gyermekölés és a gyermekkitétel. A 20. század kriminológiai statisztikáira alapozva megállapítható, hogy a női bűnelkövetők száma alacsony, mindösszesen 16–28%-os arányt mutat. Ez jórészt a társadalmi helyzetükből adódott, mivel ekkor a nők főként családi környezetben mozogtak, a legtöbb esetben hiányzott a negatív hatású „socialis milieu.”

Azok a nők, akik mégis elkövetővé váltak, rendszerint könnyen eltitkolható bűncselekményeket valósítottak meg pl.: szolgálati lopás, magzatelhajtás.¹² Az uralkodó közérkölcsekből adódó félelmek miatt pedig tömegesen követtek el magzatelhajtást – aminek alanya szükségszerűen csak állapotos nő lehetett –, gyermekölést, illetve gyermekkitételt. A bűncselekmények e köre rendszerint a megesett, hajadon fiatal nőkhez köthetőek.

285. § „A teherben levő nő, a ki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli, vagy azt más által eszközölteti, ha házasságon kívül esett teherbe: két évig terjedhetõ börtönnel, ellenkező esetben pedig három évig terjedhetõ börtönnel büntetendõ.”¹³

Az idézett törvényhely főszabálynak tekinthető, létezett tehát alóla kivétel. Amennyiben a magzatelhajtás beavatkozásának elvégzésére orvosi szakvélemény alapján az anya életének megmentése érdekében volt szükség, a cselekmény nem volt büntetendő. Így Angyal Pál szerint a körülmények jogellenességet kizáró életmentő cselekménnyé minősítik az esetet.¹⁴

A 20. század közepére – annak ellenére, hogy a normaszöveg érintetlen maradt – a gyakorlatban változás mutatkozott. 1945-ben a háború miatti kétségbeejtő viszonyok, valamint a főként szovjet katonák által tömegesen megerőszakolt nők helyzete valamiféle megoldást igényelt. Eltérés hivatalos formában nem jelent meg, azonban az abortusztilalom átmenetileg felfüggesztetett. Amennyiben a beavatkozást szakorvos közreműködésével szülészeti és anyavédelmi intézetben végezték, miatta eljárást indítani nem lehetett.¹⁵

A motívum szempontjából vizsgálva szintén sajátosságok mutatkoznak ebben a bűncselekménykörben. Az elemzett esetek túlnyomó többségében házasságon kívüli kapcsolatból származó terhesség miatti szégyenérzet és a leányanyaságtól való félelem hatására alakult ki az elkövetési szándék. Ebben a korban ugyanis csak a házasságból született gyermekeket fogadták el törvényesnek, ez a körülmény tehát szükségszerűen közrejátszott a legtöbb hasonló esetben az elkövetési szándék kialakulásához.

¹²BUZA LÁSZLÓ: A női kriminalitás. Huszadik Század, 1908. júliusi füzet. 11.

¹³1878. évi V. törvénycikk: a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről. Forrás: <http://www.1000ev.hu> (A letöltés ideje: 2015. december 1.)

¹⁴GILÁNYI Eszter: Női bűnök – A magzatelhajtás, a gyermekölés és a gyermekkitétel büntetőjogi szabályozásának áttekintése. Sectia Judicaria XXIV. Miskolc, 2006, 82.

¹⁵SZABÓ A. Ferenc: Az abortuszkérdés és a társadalom századunkban. Bp., 1999. 19–24.

A modern állásponthoz hasonlóan a Csemegi-kódex csak a szándékos **magzat-elhajtást** bünteti, ugyanis a jogalkotó felfogása szerint a méhmagzat nem igényelhet nagyobb óvatosságot, mint amilyet az anya önmaga iránt visel.

A magzati élet védelme – szintén a napjainkban uralkodó nézőponthoz hasonlóan – a fogantatástól a szülés megindulásáig tartott.¹⁶ Ez idő alatt a magzatelhajtás tényállása, a szülés megindulásától kezdődően pedig az emberölés, illetve mutandis mutatis a gyermekölés tényállása volt hivatott az emberi élet büntetőjogi védelmének ellátására.

A kódex a büntetési tétel megállapításakor figyelemmel volt a terhes nő személyi körülményeire. Az a férjes asszony, aki a törvényes házassága alatt fogant magzatát hajtja vagy hajtja el 3 évig terjedő büntetésre számíthatott, míg az, aki hajadon létére megfogant magzatát hajtja vagy hajtja el csak 2 évig terjedő büntetéssel volt sújtható.¹⁷ E rendelkezés szintén kapcsolatba hozható a gyermek törvényes, illetve törvénytelen voltával. A normaszöveg kvázi elnézőbb azokkal a nőkkel szemben, akik törvénytelen gyermeknek adtak volna életet, ha terhességüket nem szakítják meg – noha maga az elkövetett bűncselekmény a magzati élet ellen intézett támadás természetében semmiben sem tért el.

Az ítélezési gyakorlat tehát pusztán a családi állapotot vette figyelembe ebből a szempontból, holott ezt a felfogást árnyaló nézetek is napvilágra kerültek. Angyal Pál szerint ugyanis nem elég pusztán a nő családi állapotát vizsgálni, férjes asszonyok esetében az is releváns szempont, hogy a magzat a hites férjétől vagy a fennálló törvényes házassága alatt ugyan, de egy ezen kívüli kapcsolatból származott-e. Ez az aspektus talán jobban kifejezésre juttatta volna a törvényhozói akaratot, azonban az ítélezési gyakorlat ilyen kérdések boncolgatásába rendszerint nem bocsátkozott. A gyermek házasságon kívül születtségének kérdését boncolgatja továbbá a Curia 5. számú döntése is. Eszerint „a Btk. 284. §-ának rendelkezése¹⁸ azon férjes nőre, ki a házasságának tartama alatt születendő gyermekét megöli, azon esetre sem nyerhet alkalmazást, ha gyermekét nem férjével, hanem akár házassága tartama alatt, akár a házasság létrejötte előtt mással nemzette, s hogy ebből következőleg az olyan nő, a fennforgó körülményeknek megfelelően az emberélet elleni büntettek nézve fennálló általános szabályok szerint büntetendő.”¹⁹ A normaszöveg tehát a szülés, és nem a fogantatás pillanatában fennálló családi állapotot tekinti irányadónak ebben a dilemmában. A kérdést dogmatikailag vizsgálva talán helyesebb lett volna a fogantatás időpontjához igazítani a gyermek törvényes vagy törvénytelen voltának meghatározását. Azonban a kialakult megoldás lehetőséget biztosít a szülők utólagos – de még a szülést megelőző – házasságkötésével a gyermek „törvényesítésére”.

¹⁶GILÁNYI ESZTER: i. m.

¹⁷1878: V. tc. 285. §.

¹⁸1878: V. tc. 284. §. „Azon anya, a ki a házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli: öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.”

¹⁹Büntetőjogi Határozatok Tára I. kötet, 132. 1.

A **gyermekölés** az újszülött, védtelen és kiszolgáltatott gyermek megölését jelenti. A törvény a gyermekölést az emberölés privilegizált alakzataként rögzíti.²⁰ Ennek az alanya fogalmilag nem csak az anya, hanem akár harmadik személy is lehetett, azonban jellemzően mégis a szülő nőkhöz köthető a legtöbb ilyen elkövetés. A tényállás alaposságához a gyermeknek élve születettnek kellett lennie, de életképesége már nem volt feltétel. Az ilyen esetekben a nő legtöbbször eltitkolta nem kívánt terhességét, majd a gyermeket titokban, sok esetben teljesen egyedül hozta világra, a szülést követően a gyermekét pedig rendszerint azonnal megölte. Az ítélkezési gyakorlat szerint pusztán annyi is elegendő a gyermekölés megállapításához, ha az anya az újszülöttet arccal egy párnára fekteti.²¹ Az anya további, az ezt követő magatartása pedig akár súlyosbító körülményt is jelenthet, annak ellenére, hogy a bűncselekmény ekkor már befejezett. Például, mikor az anya a halott gyermekét egy olyan kútba rejtette el, amelyet ivóvíz nyelésére használtak, tette súlyosabban minősült.²²

A **gyermekkitételt** a Kódex 287. §-a szabályozza.

„Azon szülő, a ki koránál vagy állapotánál fogva önsegélyre képtelen gyermekét félreeső, vagy rendszerint járatlan helyre teszi ki, vagy olyan körülmények közt hagyja el, hogy annak megmentése a véletlentől függ: a gyermekkitétel büntetést követi el, és három évig terjedhető fegyházzal büntetetik.”²³

A bűncselekmény számos körülményében hasonló az előzőekhez, azzal a különbséggel, hogy sokkal gyakrabban kapcsolható közös elkövetés a tényálláshoz. Számos esetben a nem kívánt gyermek világra hozatala után az apa feladata volt „megszabadulni” a gyermektől. Rendszerint egy idegen, félreeső helyre vitték az újszülöttet, ahol sorsára hagyták.

Az élet elleni és más jogi tárgyat sértő bűncselekmények kapcsolata

Az általam vizsgált ügyekben az élet elleni bűncselekmények jellemzően önállóan voltak jelen. Előfordult azonban néhány eset, amikor az élet elleni bűncselekmény - jellemzően az emberölés - más bűncselekménnyel halmazatban állt. Általában vagy on elleni bűncselekménnyel, lopással párosult, az elkövető szándéka eredetileg lopásra terjedt ki, azonban a helyzet végül emberölésbe torkollott.²⁴

Jellemző enyhítő és súlyosbító körülmények

---

²⁰GILÁNYI ESZTER: i. m., 89.

²¹MNL HBML VII. 2/b. 36. d. B V. 210/11.

²²MNL HBML VII. 2/b. 45. d. B I. 816/10.

²³1878:V. tc. 287. §.

²⁴Pl.: MNL HBML VII. 2/b. 36. d. B 105/66; VII. 2/b. 43. d. B I. 1954/91.

90. § „*Ha a súlyosító körülmények, - számuk vagy nyomatékuk tekintetében tulnyomóak: a büntetésnek az elkövetett cselekményekre megállapított legmagasabb mértéke megközelítendő vagy alkalmazandó.*”²⁵

A vonatkozó peranyagban súlyosbító körülményeként a közös elkövetés, a különös kegyetlenség, az elkövető erkölcsi romlottsága valamint az elkövetési szándék előre megfontolt volta jelentkeztek, így magasabb büntetési tétel kiszabását indikálták. Egyes esetekben a minősítő ok egyúttal, mint bűnösségi körülmény is figyelembe vehető volt.²⁶ Az elkövető romlottsága többnyire meglátszik az elkövetés körülményein. Erre lehet példa, az az 1922-es eset, amikor az elkövető saját anyját ölte meg, az asszony holttestét pedig meztelenül találták meg,²⁷ illetve egy szintén az ebben az évben történt eset, amikor a sértett még nem halt bele sérüléseibe, mikor az elkövető felgyújtotta testét.²⁸ A közös elkövetés – az ilyen jellegű bűncselekmények sajátosságaiából adódóan – leggyakrabban a gyermekölés, gyermekkitételi ügyeknél figyelhető meg a vizsgált esetkörben.²⁹

91. § „*Ha pedig az enyhítő körülmények tulnyomóak: cselekményre a megállapított büntetésnek legkisebb mértéke megközelítendő vagy alkalmazandó.*”³⁰

92. § „*Ha az enyhítő körülmények annyira nyomatékosak, vagy olyan nagy számmal forognak fenn, hogy a cselekményekre meghatározott büntetésnek legkisebb mértéke is aránytalanul súlyos lenne: ez esetben ugyanazon büntetési nem a legkisebb mértékig leszállítható, és ha ez is tulszigoru volna: határozott időtartamhoz kötött fegyház helyett börtön, - börtön helyett fogház, - fogház helyett pénzbüntetés, - ezen büntetési nemek legkisebb mértékéig állapítható meg ...*”³¹

Az értékelés során csak olyan körülmény fogadható el enyhítő körülményként, amely a bűnösség fokára befolyással bír.³² Az elkövető büntetlen előéletét, valamint a részletekbe menő, bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomását a legtöbb esetben – a mai gyakorlathoz hasonlóan- enyhítő körülményként vette figyelembe a bíróság,³³ amennyiben ezzel érdemben hozzájárult a bűncselekmény felderítéséhez. Hangsúlyozandó azonban, hogy a büntetlen előélet nem írható az elkövető javára abban az

²⁵1878. évi V. tc.

²⁶DEGRÉ Miklós: Az 1928. év büntető igazságszolgáltatása *Jogállam: jog- és államtudományi szemle* 1929 (28) 3. sz. 37.

²⁷MNL HBML VII. 2/b. 45. d. B I 517/8.

²⁸MNL HBML VII. 2/b. 43. d. B II 2312/30.

²⁹Pl.: MNL HBML VII. 2/b. 41. d. B II 790/29.

³⁰1878. évi V. tc.

³¹Uo.

³²DEGRÉ MIKLÓS: i. m.

³³Pl.: MNL HBML VII. 2/b. 43. d. B II 2312/30.; VII. 2/b. 43.d. B I 308/15.

esetben, ha az egyúttal állásának feltételét is jelenti,³⁴ ez ugyanis más megvilágításba helyezi az elkövető „jogi előéletét”. A Csemegi-kódex indoklásában külön nevesített enyhítő körülményként szerepel a sértett erkölcstelen életmódja. A korban domináns vélekedés szerint tehát feddhető személy sérelmére elkövetett bűncselekmények elkövetése bizonyos fokig méltányolható, igazolható. Felmerülhet azonban a kérdés, hogy hogyan egyeztethető ez össze törvény előtti egyenlőség alapeszméjével?

Tekintve, hogy a büntetés célja nem lehet magáért való, a fent említett enyhítő körülmény összevetve a szankció prevenciós céljai elérésének szándékával visszas eredményre vezet. Az ilyen jellegű enyhítés lehetősége azt az üzenetet sugallja mind az elkövető, mind pedig a társadalom egésze számára, hogy erkölcstelennek tartott személy ellen intézett támadás bizonyos fokig tolerálható. Absztrahálva tehát: a sértett személyiségének milyensége befolyásolja annak a büntetésnek a mértékét, amely az elkövető törvényellenes magatartását hivatott büntetni. Ebből az aspektusból tehát az egyenlőség alapértéke sérül. Más szempontból közelítve azonban nem tekinthetünk el attól, hogy a büntetőjog sem lehet teljesen idegen a való élettől, lévén, hogy az ennek során bekövetkező jogsértések rendezése az alapvető célja. Így tehát bizonyos fokig elfogadható egy ilyen jellegű körülmény figyelembe vétele az eset értékelése során. Egy 1920-ban elkövetett szándékos emberölés minősítése során pedig a bíróság enyhítő körülményként értékelte az elkövető harctéren teljesített szolgálatát, valamint azt a tényt, hogy – bár jogos védelmi helyzet nem alakult ki – az elkövetést megelőző dulakodásban ő maga is megsérült.³⁵

Összegzés

Az élet elleni bűncselekmények tehát kortól függetlenül mindig jelen voltak. Megítélésüket számos tényező befolyásolhatja, így a vonatkozó büntetőkódex mellett az aktuális közérkölcis is.

*„Lehet, hogy a mostani Bírói Határozatok jelentős részben a Kúria döntéseinek újabb kiadása csupán; avagy a bűnözés sok esetben olyan, mint száz évvel ezelőtt.”*³⁶ Ahogy Lőrinczy György szavai is rámutatnak, a 20. század eleji felfogás e bűncselekmények vonatkozásában hasonló szemléletet követett, mint a napjainkban hatályos szabályozás. A büntetőjogi dogmatika eddigre már kiforrott jellege megkérdőjelezhetetlen. A normaszöveg értelmét tovább árnyalja a vonatkozó bírói gyakorlat, ennek fényében érthetőek meg ugyanis a részletszabályok, az egyes enyhítő és súlyosbító tényezők, melyek alkalmazása eseti mérlegelést igénylő feladat.

---

³⁴DEGRÉ MIKLÓS: i. m.

³⁵MNL HBML VII. 2/b. 39. d. B 49/22.

³⁶LŐRINCZY György: Gondolatok a Csemegi-kódexről. *Ügyészek lapja*, 2001 (8) 3. sz 77–81.